

فصل دوم: اشخاص حقوقی و انواع شرکت های تجاری

در ساده ترین تعریف ، حقوق را الزام های ناظر بر روابط اشخاص نامیده اند . اشخاص جمع شخص است .

وقتی از شخص صحبت می شود چیزی که به ذهن می رسد اینست که یک فرد انسانی عملی انجام داده یا ترک نموده و غیره .

و موضوع صحبت فردی از افراد جامعه می باشد . زیرا افراد انسان هستند که در جامعه زندگی می کنند و به فعالیت های متعدد می پردازند . لیکن امروزه این فعالیت صرفاً مخصوص افراد انسان نیست بلکه اشخاص دیگری به حکم قانون می توانند این اعمال را انجام دهند که به آن ها اشخاص حقوقی گفته می شود با این تعریف اشخاص دو نوع می باشند .

اول : اشخاص حقیقی

شخص حقیقی در حقیقت همان فرد انسانی می باشد . این افراد با زنده شدن دارای حقوقی می گردند و در زمان حیات خود آن ها را دارا می باشد که به آن ها اهلیت گفته می شود . در ماده 956 ق.م آمده است که اهلیت برای دارا بودن حقوق با زنده متولد شدن انسان شروع و با مرگ او تمام می شود . اهلیت به دو دسته اهلیت تمتع و اهلیت استیفا تقسیم می گردد .

دوم : اشخاص حقوقی

علاوه بر افراد در جامعه ، اشخاص دیگری هم یافت می شوند که به فعالیت می پردازند مانند

گروه ها ، جمعیت ها ، موسسات ، سازمان ها و... به این نوع اشخاص اشخاص حقوقی می گویند، این ها وجود طبیعی ندارند و دارای وجود فرضی و اعتباری می باشند : شخص حقوقی مولود اجتماعی است که به تجویز قانون و از اجتماع دو یا چند شخص حقیقی ایجاد می شود.

این اشخاص دارای حقوق تکالیف و اموالی هستند که به طور کلی از اموال و حقوق و دارایی افرادی که آن را تشکیل می دهند جداست و دارای کلیه حقوق و تکالیفی می باشند که قانون برای اشخاص حقیقی شناخته است مگر آن چه که ملازمه با طبیعت و فطرت و سرشت انسانی دارد و مختص انسان است مانند حقوق و وظایف ابوت و نبوت (ماده 588 ق.ت) اشخاص حقوقی مانند اشخاص حقیقی ایجاد می شوند ، زندگی می کنند و روزی حیاتشان خاتمه می یابد، ایجادشان تشکیل و ثبت آن ها، زندگیشان فعالیت آن ها و مرگشان زمان انحلال آن ها می باشد.

اشخاص حقوقی به دو دسته اشخاص حقوقی عمومی و اشخاص حقوقی حقوق خصوصی تقسیم می شوند:

• **بند اول :** اشخاص حقوقی حقوق عمومی

اشخاص حقوقی حقوق عمومی ویژگی مهم این اشخاص آن است که ذاتاً از امتیازات قدرت عمومی برخوردارند و به نظر می رسد به منظور و اهداف خاصی تشکیل می شوند که نوعاً دادن سرویس و خدمات عمومی است و در چهارچوب ضوابط و مقررات خاصی بوجود می آید مانند وزارتخانه ها، شهرداری ها و سایر موسسات دولتی این اشخاص را بدین علت که

مرتبط به دولت و حکومت هستند و هدف آن ها خدمت به جامعه و حفظ حکومت است
شخصیت حقوقی حقوق عمومی گویند.

• **بند دوم :** اشخاص حقوقی حقوق خصوصی

این اشخاص بین افرادی تشکیل می شوند که از نظر اهداف موضوع به دو دسته تقسیم می شوند:

1. سازمان ها و موسسات غیر تجاری : این اشخاص دارای اهداف و مقاصد غیر تجاری می باشند

ماده 584 قانون تجارت این ها را این گونه تعریف کرده که کلیه تشکیلات و موسساتی است که

برای مقاصد غیر تجاری از قبیل امور علمی یا ادبی یا خیریه و امثال آن ها تشکیل می شود اعم از

اینکه موسس و تشکیل دهندگان قصد انتفاع داشته یا نداشته باشند. با توجه به این ماده ملاک

تشخیص این اشخاص از شرکت های تجاری را نباید قصد انتفاع بدانیم بلکه این موضوعات فعالیت

این اشخاص می باشد که آن ها را از شرکت های تجاری متمایز می سازد.

در نتیجه کلیه موسسات و سازمان هایی که به منظور اهداف غیر تجاری تشکیل می شوند و جزء

دستگاه دولتی نباشند، سازمان یا موسسه غیر تجاری می باشد.

2. شرکت های تجاری

در هیچ یک از قوانین ما تعریفی از شرکت تجاری بیان نشده بلکه صرفاً به ذکر انواع آن ها بسنده

شده است. به همین علت حقوقدانان، تعاریفی از **شرکت های تجاری** بدست دادند از جمله:

1. عبارتست از اینکه چند نفر مالی را برای تجارت و استفاده از منابع آن در میان بگذارند.

2. عبارتست از نوعی شرکت عقدی که به موجب قوانین تجاری و مالی برای انجام امور بازرگانی و

بردن سود با سرمایه معین تشکیل و منشاء پیدایش شخصیت حقوقی در حقوق خصوصی می شود.

تفاوت عمده بین اشخاص حقوقی عمومی و اشخاص حقوقی خصوصی اینست که اشخاص

نوع اول به محض بوجود آمدن دارای شخصیت حقوقی بوده و احتیاج به ثبت ندارند ولی اشخاص

نوع دوم از تاریخی که مطابق با ضوابط قانونی به ثبت می رسند شخصیت حقوقی پیدا می کنند.

انواع شرکت های تجاری

ثبت شرکت تجاری - بر اساس ماده 16 قانون تجارت جمهوری اسلامی ایران و آیین نامه ابلاغ شده

در این خصوص سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مرجع ثبت شرکت ها می باشد در این سازمان

اداره کلی با نام اداره کل ثبت شرکت ها و مالکیت صنعتی وجود دارد.

البته در کل مسئولیت بر عهده قوه قضائیه است زیرا سازمان ثبت اسناد و املاک و به تبع آن کلیه

ادارات و زیر مجموعه های آن به صورت ارگانیک با قوه قضائیه مرتبط می باشند.

انواع شرکت های تجاری:

بر اساس ماده 20 قانون تجارت شرکت های تجاری عبارتند از:

1. شرکت سهامی

2. شرکت با مسئولیت محدود

3. شرکت تضامنی

4. شرکت مختلط غیر سهامی

5. شرکت مختلط سهامی

6. شرکت نسبی

7. شرکت تعاونی تولید و مصرف

شرکت سهامی : (ماده 1 قانون اصلاح موادی از قانون تجارت)

شرکت سهامی - شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آنهاست.

شرکت با مسئولیت محدود - شرکتی است که بین دو یا چند نفر برای امور تجاری تشکیل شده و هر یک از شرکاء بدون اینکه سرمایه به سهام یا قطعات سهام تقسیم شده باشد فقط تا میزان سرمایه خود در شرکت مسئول قروض و تعهدات شرکت هستند.

شرکت با مسئولیت محدود: (ماده 94 قانون تجارت)

شرکت با مسئولیت محدود - شرکتی است که بین دو یا چند نفر برای امور تجاری تشکیل شده و هر یک از شرکاء بدون اینکه سرمایه به سهام یا قطعات سهام تقسیم شده باشد فقط تا میزان سرمایه خود در شرکت مسئول قروض و تعهدات شرکت هستند.

شرکت تضامنی: (ماده 116 قانون تجارت)

شرکت تضامینی - شرکتی است که تحت اسم مخصوص برای امور تجاری بین دو یا چند نفر با مسئولیت تضامنی تشکیل می‌شود: اگر دارایی شرکت برای تادیه تمام قروض کافی نباشد هریک از شرکاء مسئول پرداخت تمام قروض شرکت است. هر قراری که بین شرکاء برخلاف این ترتیب داده شده باشد در مقابل اشخاص ثالث کان لم یکن است.

شرکت مختلط غیر سهامی: (ماده 141 قانون تجارت)

شرکت مختلط غیر سهامی - شرکتی است که برای امور تجاری تحت اسم تجاری مخصوص بین یک یا چند نفر شریک ضامن و یک یا چند نفر شریک با مسئولیت محدود بدون انتشار سهام تشکیل می‌شود. شریک ضامن مسئول کلیه قروضی است که ممکن است علاوه بر دارایی شرکت پیدا شود. شریک با مسئولیت محدود کسی است که مسئولیت او فقط تا میزان سرمایه‌ای است که در شرکت گذارده و یا بایستی بگذارد. در اسم شرکت باید عبارت شرکت مختلط و لااقل اسم یکی از شرکاء ضامن قید شود.

شرکت مختلط سهامی: (ماده 162 قانون تجارت)

شرکت مختلط سهامی - شرکتی است که تحت اسم مخصوصی بین یک عده شرکای سهامی و یک یا چند نفر شریک ضامن تشکیل می‌شود. شرکاء سهامی کسانی هستند که سرمایه آنها به صورت سهام یا قطعات سهام متساوی القیمت درآمده و مسئولیت آنها تا میزان همان سرمایه است که در شرکت دارند. شریک ضامن کسی است که سرمایه او به صورت سهام در نیامده و مسئول کلیه قروضی است که ممکن است علاوه بر دارایی شرکت پیدا شود.

شرکت نسبی: (ماده 183 قانون تجارت)

شرکت نسبی - شرکتی است که برای امور تجاری تحت اسم مخصوص بین دو یا چند نفر تشکیل و مسئولیت هر یک از شرکاء به نسبت سرمایه‌ای است که در شرکت گذاشته است.

نکته:

سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مرجع ثبت شرکت‌ها می‌باشد در این سازمان اداره کلی با نام اداره کل ثبت شرکت‌ها و مالکیت صنعتی وجود دارد.

شرکت تعاونی تولید و مصرف: (ماده 190 قانون تجارت)

شرکت تعاونی تولدی و مصرف - شرکت تعاونی تولید شرکتی است که بین عده‌ای از ارباب حرف

تشکیل می‌شود و شرکاء مشاغل خود را برای تولید و فروش اشیاء یا اجناس به کار می‌برند.

شرکت تعاونی مصرف شرکتی است که برای مقاصد ذیل تشکیل می‌شود:

فروش اجناس لازمه برای مصارف زندگانی اعم از اینکه اجناس مزبوره را شرکاء ایجاد کرده یا

خریده باشند.

تقسیم نفع و ضرر بین شرکاء به نسبت خرید هر یک از آنها.

با اینکه هر یک از این هفت نوع شرکت کاربرد و استفاده خاصی دارند و در تجارت روزمره نیز

کاربرد دارند اکثر متقاضیان ثبت شرکت به دنبال ثبت شرکت های سهامی خاص، عام، با مسئولیت

محدود و تعاونی هستند بر این اساس در این دوره بیشتر بر جزئیات این دسته از شرکت ها تکیه

می‌کنیم.